

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

Україна в європейському історичному та культурному контекстах

підготовки бакалавра

спеціальності: 017 Фізична культура і спорт

освітньо-професійної програми: Фізична культура і спорт

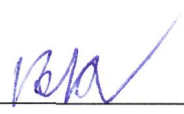
Силабус навчальної дисципліни «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» підготовки бакалавра, галузі знань 01. Освіта / Педагогіка, спеціальності 017 Фізична культура і спорт за освітньо-професійною програмою Фізична культура і спорт

Розробники:

Понєдєльник Лариса Анатоліївна, кандидат історичних наук, доцент;

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри історії України та археології

протокол № 1 від 3.09. 2021 р.

Завідувач кафедри: Баран В. К.

©Понєдєльник Л.А., 2021

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна (заочна) форма навчання	01 Освіта/Педагогіка, 017 «Фізична культура і спорт», Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт», Освітній рівень «Бакалавр»	Нормативна
Кількість годин/кредитів 180/6		Рік навчання 1
		Семестр 2-ий
		Лекції 28 год.
		Практичні 24 год.
		Самостійна робота 60
ІНДЗ: немає		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання:	українська	

II. Інформація про викладача

III Понедельник Л. А.

Науковий ступінь кандидат історичних наук

Вчене звання –

Посада доцент

Контактна інформація 0730162220 poniedielnyk@ukr.net

Посилання на розклад <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1. **Анотація курсу.** Навчальна дисципліна «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» належить до нормативних дисциплін, яка формує системне уявлення про історію та культуру України у нерозривному зв'язку з європейським історично-культурним простором, вивчає, порівнює та переосмислює перебіг політичних, соціально-економічних та культурних процесів в Україні у європейському контексті, сприяє усвідомленню необхідності утвердження незалежної України та входження її як рівноправного партнера до Європейського Союзу.

2. **Пререквізити:** українська мова (за професійним спрямуванням), основи громадського суспільства, творчий феномен Лесі Українки.

3. **Постреквізити:** філософія, іноземна мова (за професійним спрямуванням) та ін.

3. **Метою викладання** навчальної дисципліни «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» є ознайомлення студентів із багатовіковим минулим нашої Вітчизни у сукупності суспільних і культурних явищ і подій, у їхньому поступальному розвитку, насамперед з історичними закономірностями і процесом становлення та розвитку Української держави як європейської країни від найдавніших часів до наших днів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» є:

- дати студентам знання про основні напрямки, тенденції та закономірності становлення й розвитку української державності, розкрити їх органічну єдність і водночас специфіку в контексті європейської цивілізації;

- ознайомити студентів із новітніми досягненнями української історичної науки;

- сформувати бажання до збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

- навчити студентів вільно оперувати історичними та культурологічними категоріями й поняттями та розуміти їх генезу;

- сформувати у студентів уміння самостійно виявляти, вивчати й аналізувати історичні та культурні процеси, події та явища;

- виховувати у студентів почуття патріотизму, пошани до історичного минулого свого народу.

4. Результати навчання (Компетентності).

ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 2. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК 6. Здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту

ПРН 4. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.

ПРН 5. Засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

ПРН 21. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні (семінарські заняття)	Сам. роб.	Конс	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Історія та культура України в європейському контексті від найдавніших						

часів до середини XVII ст.						
Тема 1. Вступ. Історія та культура України у системі європейської гуманітаристики	6	2		4		ІК
Тема 2. Волинський національний університет імені Лесі Українки в контексті освіти як одного з головних чинників модернізації суспільства (2 год.)	6	2		4		ІК, ФК
Тема 3. Київська держава	9	2	2	4	1	ІК, ФК
Тема 4. Галицько-Волинська держава	9	2	2	4	1	ІК, ГК
Тема 5. Українські землі у складі Великого князівства Литовського	9	2	2	4	1	ІК, ГК
Тема 6. Українські землі Речі Посполитої XVI – першої половини XVII ст.	9	2	2	4	1	ІК, ГК
Разом за модулем 1	48					
Змістовий модуль 2. Українська історія та культура у європейському вимірі нового та новітнього часу			2			
Тема 7. Визвольна війна в Україні середини XVII ст. (Хмельниччина 1648–1657 рр.)	8	2	2	4		ІК, ФК
Тема 8. Руїна	7	2		4	1	ІК, ФК
Тема 9. Гетьманщина та інші українські землі в останній чверті XVII– 80-х рр. XVIII ст.	9	2	2	4	1	ІК, ФК
Тема 10. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.)	6		2	4		ІК, ГК
Тема 11. Українська революція 1917– 1921 рр.	9	2	2	4	1	ІК, ФК
Тема 12. Україна у міжвоєнний період (1921– 1939 рр.)	9	2	2	4	1	ІК, ГК
Тема 13. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	8	2	2	4		ІК, ФК
Тема 14. Україна у	8	2	2	4		ІК, ФК

післявоєнні роки та в період незалежності						
Тема 15. Українці за кордоном	6	2		4		ІК, ГК
Разом за модулем 2	72					
Усього	120					

Форма навч.	Курс	Семестр	Загальний обсяг годин	Кількість годин				Підсумковий контроль
				Лекції	Практ. заняття	Сам. робота	Конс.	
Денна	I	1	120	28	24	60	8	е-ЗАЛІК

1. Індивідуальний контроль (ІК) передбачає перевірку й оцінювання навчальних досягнень особисто кожного студента шляхом використання індивідуальних запитань або завдань. Такий контроль на практичних роботах ґрунтується в основному на методах опитування за допомогою бесіди, розповіді бакалаврів, тлумачення певних теорій, ідей, поглядів тощо з метою визначення рівня знань, умінь і навичок кожного студента, а також – основних недоліків у роботі і шляхів їх усунення.

2. Фронтальний контроль (ФК) проводиться спільно для цілої групи (або великих груп) студентів з використанням для всіх однакових запитань чи завдань. Він оснований на усних запитаннях, на які студенти дають короткотривалі відповіді з місця, а також цей контроль передбачає письмові тестові завдання. Його використання дає змогу за відносно короткий термін часу з'ясувати рівень опанування студентами програмним матеріалом.

3. Груповий контроль (ГК) використовується при перевірці завдань, виконаних студентами у ході роботи у невеликих групах. Використовується при проведенні семінарських занять, зокрема, з використанням інтерактивних методів навчання. Передбачає виступи студентів з повідомленнями, відповіді на запитання однокласників тощо. Сприяє залученню студентів до діалогу і обміну думками, до співпраці у колективі. У ході проведення практичних робіт з дисципліни переважає комбінована перевірка компетентностей студентів, де поєднуються зазначені вище форми контролю.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом на самостійну роботу виділено 60 годин.

- 1.Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави. – Львів, 1999.
- 2.Александрович В. Холмська ікона Богородиці. – Львів, 2001.
- 3.Баран В. Історія України, 1945–1953.– Львів, 2005.
4. Баран В., Токарський В. “Зачистка”: політичної репресії в західних областях України у 1939–1941 рр. – Львів, 2014.
- 6.Бовгиря А. Козацьке літописання в рукописній традиції XVIII ст. Списки та редакції творів. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010.

7. Братковський Данило. Świat po części przeuzyrzany / Світ, по частинах розглянутий (1697 р.). Фототипічне видання. Переклад. Джерела. Студії. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2004.
8. Бульба-Боровець Т. Армія без держави. – Львів: Поклик сумління, 1993.
9. Волинська трагедія: через історію до порозуміння. Матеріали Всеукр. наук. конф., м. Луцьк, 19–20 червня 2013 р. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2013.
10. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. К.: Yakaboo Publishing, 2019.
11. Гунчак Т. Україна: перша половина XX ст. К.: Либідь, 1993.
12. Данилюк В. Вірити занадто боляче... Волинь: хроніка подій 1939–1944 років. – Луцьк: Ініціал, 1996.
13. Джиджора І. Економічна політика російського правительства супроти України в 1710–1730-х роках / упоряд., автор передмови, приміток і коментарів. В. Пришляк. – Київ: Кліо, 2020.
14. Західне Полісся: історія та культура [монографія] / наук. ред. В. К. Баран. – Луцьк : ПрАТ “Волинська обласна друкарня”, 2012.
15. Золоте чересло: Книга народних ремесел, звичаїв та побуту в Україні, писана Климентієм Зіновієвим, поетом кінця XVII –початку XVIII ст.” / Упоряд. В. Шевчук, О. Шугай; пер. з давньоукр. О. Шугая; вступ. ст. і приміт. В. Шевчука. – К.: Мистецтво, 2009.
16. Ісаєвич Я. Д. Джерела з історії української культури доби феодалізму XVI – XVIII ст. – К. : Наук. думка, 1972.
17. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів 2002.
18. Історія української культури: У 5 т. – К.: Наук. думка, 2001–2010. – ТТ. 1–5.
19. Каліщук О. М. Українсько-польське протистояння на Волині та в Східній Галичині у роки Другої світової війни : науковий та суспільний дискурси. – Львів, 2013.
20. Косаківська С. Спадщина Василя Авраменка // Науковий вісник ВДУ ім. Лесі Українки. Мистецтвознавство. – 1997. – № 11. – С. 57–60.
21. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. – Львів; Париж, 1993.
22. Крамар Ю. В. Західна Волинь 1921–1939 рр.: національно-культурне та релігійне життя. – Луцьк: Вежа-Друк, 2015.
23. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали / під. ред. Ю.Сливки. – К.: Наук. думка, 1995. – Т. 1: 1939 – 1953. – 749 с.
24. Культурне життя в Україні. Західні землі: Документи і матеріали / під. ред. Ю.Сливки. – Львів, 1996. – Т. 2 : 1953 –1966.
25. Ленартович О.Ю. Селянство Західної України у національно-визвольній боротьбі, 1944–1950 рр. – Луцьк, 1998.
26. Ленартович О.Ю. Український національно-визвольний рух на Волині в роки Другої світової війни. – Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2011.
27. Луцький державний педагогічний інститут імені Лесі Українки (Нарис історії). – Львів, 1992.
28. Луцьку – 900 років (1085 –1985). Збірник документів і матеріалів. – К.: Наук. думка, 1985.
29. Михайлюк О.Г., Кічий І.В. Історія Луцька. – Львів : Світ, 1991.
30. Мірчук П. Українська Повстанська Армія. – Львів, 1991.
31. Мушинка М. За мистецькими заповідями Василя Авраменка // Народна творчість та етнографія. – 1994. – № 1. – С. 57–60.
32. Нарис історії “Просвіти”. – Львів; Краків; Париж, 1995.
33. Огієнко І. Українська культура. – К., 1992.
34. Павленко С. Іван Мазепа як будівничий української культури. – К., 2005.
35. Понедельник Л. А. Волинський ренесанс // British Journal of Science Education and Culture. – London : University Press, 2014. – No 1. (5) (January–June). – P. 124–129.

36. Понедельник Л. Літературне життя на Волині в 1920–1930-ті роки: суспільно-політичні умови, угруповання, персоналії // Краєзнавство. – 2019. – Вип. 4. – С. 50–68.
37. Попович М. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 1999.
38. Пришляк В. Григорій Граб'янка (Історико-генеалогічна розвідка) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. [зб. наук. праць]. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2011. – Вип. 20: ACTES TESTANTIBUS: Ювіл. збірник на пошану Леонтія Войтовича. – С. 550–568.
39. Пришляк В. До питання про історичну основу поеми Лесі Українки “Бояриня” // Леся Українка та родина Косачів в контексті української культури: Тези та матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф, 24–25 лютого 1996 р., с. Колодяжне / До 125-річчя від дня народження Лесі Українки. – Луцьк: Ініціал, 1996. – С. 27–28.
40. Пришляк В.В. Історія України: Навчальний посібник для студентів вузів. У 2 ч. Ч. 1: Від давніх часів до кінця XVIII ст. – Брест: Вид-во БрДУ ім. О.С. Пушкіна, 2004.
41. Пришляк В.В. Торговельні шляхи Західної Волині (XVII–XVIII ст.). Масштаб 1 : 1 500 000 // Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф.В. Зузук. – Луцьк: РВВ “Вежа” ВНУ ім. Лесі Українки, 2008. – С. 34.
42. Савчук Б.П. Волинська “Просвіта”. – Рівне: Ліста, 1996.
43. Стрільчук Л.В. Україна – Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець XX – початок XXI ст.). – Луцьк : Волинські старожитності, 2013.
44. Філіпович М. Луцька “Просвіта” (1918–1935 рр.). – Луцьк, 2007.
45. Шевчук В. Загублена українська культура за тисячу років. – К.: Вид. дім КМА, 2008.
46. Яковенко Н. Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – початку XVIII століття. – К. : Лаурус, 2012.
47. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – 2-е вид., переробл. та розшир. – К. : Критика, 2005.

IV. Політика оцінювання

Академічна доброчесність. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися академічної доброчесності: пошук істини й знання через інтелектуальну та особисту чесність у процесі навчання, наукових досліджень; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших осіб; джерела використаної інформації та власну діяльність; запобігання проявам плагіату. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Здобувачі вищої освіти повинні відвідати всі лекції і семінарські заняття курсу. Пропуски семінарських занять без поважних причин відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Здобувачі вищої освіти мають можливість за власною ініціативою підготувати повідомлення до тем семінарських занять, презентації, визначених силабусом дисципліни, опрацювати поглиблено окремі питання та творчо підійти до її вирішення.

V. Підсумковий контроль

На залік виносяться основні питання навчального курсу предмету у формі тестових питань з урахуванням балів за модулі.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90-100	Зараховано
82-89	
75-81	
67-74	
60-66	
1-59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Волинська трагедія 1943. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiuall&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Volynska_trahediia
2. Добржанський О. Історія України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.): практикум. – Чернівці: Золоті литаври, 2008.
3. Історія Києва: від княжої доби до сучасності. Збірник документів і матеріалів: Навч. посібник / за заг. ред. В. Ф. Колесника. – К.: Книги – XXI, 2009.
4. Мойсей А., Герегова С., Скрицька Н. Історія України та української культури: навчально-методичний посібник. – Чернівці, 2018.
5. Історія України від найдавніших часів до сьогодення / за заг. ред. А. П. Коцура. – К., Чернівці: Книги – XXI, 2010.
6. Історія України: Документи. Матеріали: [посібник / уклад., комент. В. Ю. Короля]. – К., 2001.
7. Історія України. Документи. Матеріали. Посібник. – К.: Академія, 2009.
8. Історія України: Хрестоматія: У 2-х ч. / укл. С. М. Клапчук, Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. – К., 1996. – Ч. 1-2.
9. Історія України: Хрестоматія: [Навчальний посібник / упор. В. І. Гусев, Ю. О. Калінцев, Г. І. Сургай]. – К., 2003.
10. Історія української культури. Зб. матеріалів і документів / за ред. С. М. Клапчука та ін. – К.: Вища школа, 2009.
11. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч. / упоряд.: І. О. Кресіна, В. Ф. Панібудьласка; за ред. В. Ф. Панібудьласки. – К.: Вища шк., 1997.
12. Україна в Першій світовій війні. URL: <https://znohistory.ed-era.com/m4/l20>
13. Українська Центральна Рада. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiuall&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Ukrainska_Tsentralna
14. Хрестоматія з історії України для студентів вузів / [упор.: Б. І. Білик, Л. В. Дячук, Я. С. Калакура та ін.]. – К., 1993.
15. Що варто знати про українців та Україну у Другій світовій війні. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/05/shho-varto-znaty-pro-ukrayincziv-ta-ukrayinu-u-drugij-svitovij-vijni/> (дата звернення 26.09.2021).

Список джерел.

Збірники документів (хрестоматії):

1. Добржанський О. Історія України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.): Практикум. / Добржанський О. – Чернівці: Золоті литаври, 2008.
2. Історія Києва: від княжої доби до сучасності. Збірник документів і матеріалів: Навч. посібник / за заг. ред. В. Ф. Колесника. – К.: Книги – XXI, 2009.
3. Історія України від найдавніших часів до наших днів. Практикум / упоряд. С. В. Герегова. – Чернівці: Наші книги, 2015.
4. Історія України від найдавніших часів до сьогодення / за заг. ред. А. П. Коцура. – К.; Чернівці: Книги – XXI, 2014.
5. Історія України: Документи. Матеріали: [посібник / укл., комент. В. Ю. Короля]. – К., 2001.
6. Історія України. Документи. Матеріали. Посібник. – К.: Академія, 2009.
7. Історія України: Хрестоматія: У 2-х ч. / укл. С. М. Клапчук, Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. – К., 1996. – Ч. 1–2.
8. Історія України: Хрестоматія: [Навчальний посібник / упор. В. І. Гусев, Ю. О. Калінцев, Г. І. Сургай. – К., 2003.
9. Історія української культури. Зб. матеріалів і документів / за ред. С. М. Клапчука та ін. – К.: Вища школа, 2009.
10. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч. – Ч. 1. – К., 2007.
11. Хрестоматія з історії України для студентів вузів / [упор.: Б. І. Білик, Л. В. Дячук, Я. С. Калакура та ін.]. – К., 2013.

Узагальнюючі праці, підручники:

12. Баженко В. Г. Історія України. – К., 2015.
13. Білоцерківський В. Я. Історія України. Навч. посібник. – К., 2011.
14. Бойко О. Д. Історія України. – К., 2015. URL: https://ftfsite.ru/wp-content/files/istorija_ukrajiny_bojko.pdf
15. Борисенко В. Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. – К.: Либідь, 1996.
16. Бушин М.І., Гуржій О.І. Історія України: [підручник]. – Черкаси : Український літопис, 2016. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/13039/1/020063092.pdf>
17. Греченко В. А. Історія України. Модульний курс. – Харків: Форсінг плюс, 2009.
18. Гусев В. І., Казьмирчук Г. Історія України: [підручник]. – К., 2008.
19. Дорошенко Д. І. Нарис історії України. – Львів, 1991.
20. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. – Черкаси: Саміт-книга, 2021. Детальніше: <https://www.yakaboo.ua/ua/istorija-ukraini-kurs-lekcij.html>
21. Історія держави і права України: підручник: У 2-х т. / [за ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина, В. Д. Гончаренка]. – К., 2003.
22. Історія України / [кер. авт. кол. Ю. Зайцев]. – К., 1996.
23. Історія України [за ред. В. М. Литвина; Навч.-метод. посібник для семінарських занять]. – К., 2005.
24. Історія України в особах: XIX–XX ст. / [І. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. Аблицов, О. Божко та ін.]. – К., 1995.
25. Історія України та її державності / за ред. Л. Є. Дещинського. – Л., 2010.
26. Історія України: Навч. посібник / керівник авт. колективу С. В. Кульчицький. – К.: Альтернативи, 1997.
27. Історія України: нове бачення / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін.; [за ред. В. А. Смолія]. – К., 2000.
28. Казьмирчук М. Історія України: Підручник. – К., 2009. URL: https://www.academia.edu/12490196/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA

29. Качкан В.А. Історія української культури: Підручник. – К., 2021.
 30. Качкан В.А. Історія України. Підручник. – К., 2018.
 31. Комарніцький О.Б. Історія України: Підручник. – Кам'янець-Подільський, 2015.
 32. Кормич Л. І. Історія України. Підручник. – К.: Алерта, 2010.
 33. Король В. Ю. Історія України: Навч. посібник. – К., 2005.
 34. Коцур А. П. Українська державність: історія та сучасність. – Чернівці, 2010.
 35. Крип'якевич І. П. Історія України. – Л., 1990.
 36. Лановик Б. Д. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2011.
 37. Макар Ю. І. Історія України від найдавніших часів до наших днів. – Чернівці, 1998.
 38. Мельник А.І. Історія України. Навчальний посібник. – К., 2008.
 39. Мицик Ю.А., Бажан О. Історія України. Навчальний посібник. – К.: КМ Академія, 2003.
 40. Остафійчук В. Ф. Історія України: сучасне бачення. – К.: Знання-Прес, 2010.
 41. Пасічник М. Н. Історія України: державні процеси, розвиток культури та політичні перспективи. – К.: Знання, 2015.
 42. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – К., 2011.
 43. Рибак І. В. Історія України у проблемному викладі в особах, термінах, назвах і поняттях.: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2014.
 44. Савченко Н. М. Історія України: модульний курс. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2009.
 45. Світлична В. В. Історія України: [Навч. посібник]. – К.: Л., 2002.
 46. Світлична В. В. Історія України: Навч. посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. – Л., 2015.
 47. Теплицкий Ю. М. От Киевской Руси – к суверенной Украине: цивилизационная преемственность. – Луганск, 2000.
 48. Уривалкін О. Нарис історії України (сер. XIII – сер. XVII ст.). – Ніжин, 2003.
 49. Черкашина Н. К. Історія України від давніх часів до сьогодення. – К., 2009.
 50. Шабала Я. М. Історія України. Посібник-практикум. – Луцьк.: ВМА “Терен”, 2013.
 51. Шаповал Ю. І. Україна ХХ століття: Особи та події в контексті важкої історії. – К., 2001.
 52. Шевчук В. П. Історія української державності: Курс лекцій. – К: Либідь, 1999.
 53. Юрій М. Ф. Історія України: навч. посіб. – К, 2009.
 54. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – 2-ге вид., перероб. і розшир. – К., 2005.
 55. Пришляк В. В. Історія України: Навчальний посібник для студентів вузів. У 2 ч. Ч. 1: Від давніх часів до кінця XVIII ст. – Брест, 2004.
 56. Навчально-методичний практикум “Історія України: козацько-гетьманська доба (друга половина XVI – кінець XVIII ст.)” для студентів спеціальності “Історія” / укл. О. Лильо. – Л., 2015.
- Довідники:**
57. Верстюк В., Дзюба О., Репринцев В. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995.
 58. Видатні постаті в історії України (IX–XIX ст.). – К., 2008.
 59. Голубець М. Велика історія України. У 2 томах. – К., 2019.
 60. Історичні та художні портрети / [упоряд. В. І. Гусев та ін.]. – К., 2002.
 61. Довідник з історії України (А–Я) / [за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста]. – К., 2001.
 62. Енциклопедія історії України / редкол.: В. Смолій (голова) та ін. – ТТ. 1–10. – К., 2003–2013.
 63. Історична наука. Термінологічний і понятійний довідник. – К., 2002.
 64. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. – К., 1996.
 65. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: довідник з історії України. – К., 1993.
 66. Уривалкін О. М. Довідник з історії України В 2-х томах. – К., 2020.